

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) นี้ ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) พบว่า

1. ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามตัวแปรสถานภาพ พบว่า เป็นพระภิกษุ จำนวน 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.4 และเป็นสามเณร จำนวน 180 รูป คิดเป็นร้อยละ 76.6 จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 16-20 ปี ซึ่งมีจำนวน 124 รูป คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมาอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 58 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.7 ถัดมา อายุมากกว่า 30 ปี จำนวน 30 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.8 ถัดมา อายุ 21-25 ปี จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.5 และสุดท้ายอายุ 26-30 ปี จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.3 จำแนกตามตัวแปรระดับชั้น (เปรียญธรรม) พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับชั้น (เปรียญธรรม) ประโยค 1-2 จำนวน 198 รูป คิดเป็นร้อยละ 84.3 ส่วนระดับชั้น (เปรียญธรรม) ป.ธ. 3 มีจำนวน 37 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.7 จำแนกตามตัวแปรสถานภาพทางครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 145 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.7 ถัดมาบิดามารดาหย่าร้างกัน จำนวน 26 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.1 ถัดมาบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.5 ถัดมามารดาอยู่แต่บิดาเสียชีวิต จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.7 ถัดมาบิดายังอยู่แต่มารดาเสียชีวิต จำนวน 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.8 และ

สุดท้ายบิดาและมารดาเสียชีวิต จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.3 จำแนกตามตัวแปรระดับ การเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) 2.50-2.99 จำนวน 67 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.5 ถัดมาระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) 3.00-3.50 จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.2 ถัดมาระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) 2.00-2.49 จำนวน 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.3 ถัดมาระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) 1.50-1.99 จำนวน 30 รูป คิดเป็น ร้อยละ 12.8 ถัดมาระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) สูงกว่า 3.50 จำนวน 13 รูป คิดเป็น ร้อยละ 5.5 และสุดท้ายระดับการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) ต่ำกว่า 1.50 จำนวน 4 รูป คิดเป็น ร้อยละ 1.7 จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เรียนใน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 167 รูป คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาเป็นนักเรียนที่เรียน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.1 สุดท้ายเป็นนักเรียนที่เรียนใน สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 23 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.8

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนโดยรวม

พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลี เป็นความสง่า งามที่น่าภาคภูมิใจสำหรับตนเอง ผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลีสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิต ของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ผู้เรียนมีความรัก ความศรัทธาในภาษาบาลี ผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลี ทำให้ชีวิตของตนเองมีความเจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผู้เรียนมีความตั้งใจศึกษา เล่าเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อภาษาบาลี ผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลีทำให้ตนเองเป็นที่ ยอมรับนับถือจากสังคมหรือส่วนรวม ผู้เรียนมีความรู้ดีกว่าภาษาบาลีมีคุณค่าต่อชีวิตตนเอง ผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลี ทำให้ตนเองมีตำแหน่งหน้าที่ที่สูงส่งเป็นที่ยอมรับนับถือ จากสังคมหรือส่วนรวม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดใน 9 ข้อ คือผู้เรียนมีความเข้าใจว่า การเรียนภาษาบาลี สามารถส่งเสริมให้ตนเองมีงานและอาชีพที่ดีในอนาคต และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจ ศึกษาค้นคว้าในภาษาบาลี

1.3 สรุปผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียน พบว่า

แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียน จำแนกตาม สถานภาพ ระดับชั้น (เปรียญธรรม) อายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) และขนาด ของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.1 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียน

พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม สถานภาพ ระดับชั้น (เปรียญธรรม) อายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านเทคนิคการสอนของครู และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านอิทธิพลจากผู้ประสบผลสำเร็จ

1.4 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเกิดแรงจูงใจของนักเรียน

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 228 รูป/คน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เรื่องการวัดและประเมินผล ควรปรับการวัดและประเมินผลให้เป็นแบบ 50/50 คือ ข้อสอบอัตนัย 50 % ข้อสอบปรนัย 50 % และมีการสอบซ่อมแก้ตัวทุกประโยคเพื่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้เรียน เรื่องสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ควรส่งเสริม พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเน้นภาวะความเป็นผู้นำ ภาครัฐควรเทียบหลักสูตรการเรียนภาษาบาลีให้เหมาะสมกับระดับความยากของการเรียน เช่น ป.ธ. 3 เทียบได้เท่ากับ ม.6 ป.ธ. 5 เทียบได้เท่ากับปริญญาตรี ป.ธ. 7 เทียบได้เท่ากับปริญญาโท ป.ธ. 9 เทียบได้เท่ากับปริญญาเอก เรื่องกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการฝึกหัดปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนรู้ เรื่องหลักสูตรควรจัดให้มีการบูรณาการวิชาอื่น ๆ ที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และให้มีการทำวิทยานิพนธ์ด้วย

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียน

พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระธรรมวินัย มีความสำคัญอย่างมากต่อการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก. 2543 : 154) การศึกษาพระปริยัติธรรม

แผนกบาลี เป็นการศึกษาที่สำคัญของคณะสงฆ์ เพราะศึกษาถึงภาษาที่มาจากหลักคำสอน ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก ทำให้คณะสงฆ์ไทยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาภาษาบาลี มีการจัดหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้เป็นแผนกหนึ่งโดยเฉพาะ มีการสร้างบุคคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญการในการจัดการศึกษาภาษาบาลี มีผู้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านภาษาบาลีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา อีกทั้งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังเป็นการศึกษาวิชาการในพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งถึงสารธรรมให้่องแท้ จะได้นำไปเป็นหลักในการประกาศศาสนธรรมให้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง การศึกษาด้านนี้ จึงจัดเป็นการศึกษาระดับสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยคณะสงฆ์ผู้เป็นศาสนทายาทได้สืบสานนโยบายสนับสนุนการศึกษาด้านนี้ตลอดมา เจริญมั่นคงแพร่หลายตราบถึงปัจจุบันนี้ ทั้งผู้สำเร็จการศึกษาส่วนนี้ได้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการสืบต่อพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมั่นคง และพัฒนาประเทศชาติให้ประชาชนดำรงอยู่ในศีลธรรมอันดี นอกจากนี้พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีปัจจุบันทางสำนักแม่กองบาลีสนามหลวงได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สอบ 2 ครั้ง ใน 1 ปี โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ให้สำหรับชั้นประโยค 1-2 ถึงประโยค ป.ธ. 5 เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อเป็นปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยครั้งแรกให้สอบตามปกติ ตามวัน เวลาที่กำหนดโดยแม่กองบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน ครั้งที่ 2 เป็นการสอบซ่อมสำหรับนักเรียนที่ผ่านแล้ว 1 วิชา ในชั้นประโยคนั้น (กรมการศาสนา. 2541 : 2) เป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจที่เหมาะสม การจัดการสถานศึกษาที่เป็นระบบระเบียบ และเทคนิคการสอนของครู เป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญในอันจะก่อให้เกิดแรงจูงใจแก่นักเรียนในการศึกษาภาษาบาลีมาก

เหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี โดยรวมออกมาในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เพราะการกระตุ้นให้พระภิกษุสามเณรมีความสนใจในการศึกษาวิชาภาษาบาลีเพิ่มมากขึ้น มีความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพราะเหตุผลข้างต้นเป็นการตอบสนองความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ (สารานุกรมเสรี. 2551 : ออนไลน์) ดังผลการวิจัยของรังรอง สีทองดี (2535 : บทคัดย่อ)

ที่ทำการศึกษารื่องแรงงูใจในการศึกษาต่อของนิติปรัชญาโทภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร พบว่า แรงงูใจในการเข้าศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสคราญ วิมลโย (2538 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแรงงูใจในการเข้ามาศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาวิธีเรียนทางไกลของนักเรียนนอกโรงเรียนในเขตการศึกษา 6

นอกจากนั้นแล้วปัจจุบันทางคณะสงฆ์ก็ให้ความสำคัญของการศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนของเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 8 (หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย สกลนคร บึงกาฬ) ที่ได้มีการจัดอบรมภาษาบาลีก่อนสอบสนามหลวงขึ้นทุกปี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้เพิ่มขึ้น ด้วยเล็งเห็นว่าการศึกษาภาษาบาลีจะเป็นรากฐานสำคัญในการชำระพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวสืบไป ดังที่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าจารย์ แม่กองบาลีสนามหลวง ได้ให้โอวาทในการเปิดสอบประโยคบาลีสนามหลวง พ.ศ.2554 (โอวาทแม่กองบาลีสนามหลวง : 2554 : 1) ไว้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการศึกษาเพื่อจร โลงพระศาสนาโดยแท้ ทั้งนี้เพราะพระปริยัติธรรมเป็นรากเหง้าของพระศาสนา ถ้าปริยัติศึกษาบกพร่อง ปฏิบัติและปฏิเวธจะสมบูรณ์แบบได้อย่างไร การคงอยู่แห่งปริยัติศึกษา ก็ย่อมจะส่งถึงปฏิบัติและปฏิเวธไปในตัวด้วย หน้าที่ของพระภิกษุสามเณรโดยตรง คือ การชำระศาสนา ถ้าพระภิกษุสามเณรไม่สนใจการศึกษาพระปริยัติธรรมแล้ว ใครเล่าจะสืบทอดหลักธรรมคำสอน ชำระพระศาสนา ทั้งนี้ เพราะหลักธรรมคำสอนถูกรักษาและห่อหุ้มไว้ด้วยภาษาบาลี ถ้าศาสนทายาทไม่สนใจในการศึกษาบาลีแล้ว จะรู้หลักธรรมคำสอนได้อย่างไร เมื่อหลักธรรมคำสอนไม่ได้รับการเปิดเผยชี้แจงตามอรรถตามธรรม คงใช้แต่อัตโนมัตติ คือความเห็นส่วนตัวตนเป็นตัวตัดสิน โดยลักษณะเช่นนี้ พระสัทธรรมจะคงอยู่ได้อย่างไร ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม จึงเป็นการศึกษาเพื่อจร โลงพระศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป อาจกล่าวได้ว่า トラบใดก็ตาม ที่พระภิกษุสามเณรยังสนใจใคร่รู้ในการศึกษาพระปริยัติธรรมอยู่ トラบนั้นยังหวังได้ถึงความมั่นคงและความเจริญแห่งพระศาสนา จะเห็นได้ว่าในส่วนของคณะสงฆ์เอง ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยเฉพาะพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนที่เรียนภาษาบาลีอยู่เสมอ อีกทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์คือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยังได้ให้การรับรองคุณวุฒิแก่นักเรียนภาษาบาลีที่สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคขึ้นไป เทียบเท่ากับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยได้ (ระเบียบการรับสมัครนิสิตระดับปริญญาตรี มจร. 2553 : 2-3) ถือเป็น

การเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนภาษาบาลีทำให้นักเรียนภาษาบาลีสามารถที่จะสังเกตเห็นอนาคตด้านการศึกษาต่อหลังจากจบหลักสูตรภาษาบาลีซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะเรียนและเกิดความตระหนัก มีความรักที่จะศึกษาภาษาบาลีต่อไป

ดังนั้นการที่นักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) เกิดแรงงูใจในการศึกษาภาษาบาลีโดยรวมออกมาในระดับมาก เพราะผู้เรียนมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาบาลี เป็นความสง่างามที่น่าภาคภูมิใจสำหรับตนเอง เชื่อว่าการเรียนภาษาบาลีสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองไปในทางที่ดีขึ้นและมองว่าการเรียนภาษาบาลีจะทำให้ชีวิตของตนเองมีความเจริญงอกงามและที่สำคัญผู้เรียนมีความรักความศรัทธาในภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ของพระบรมศาสดา (พระธรรมปิฎก. 2543 : 154) ทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระธรรมวินัย มีความสำคัญอย่างมากต่อการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงงูใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียน

พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีของสำนักศาสนศึกษาที่มีการปรับตัวเข้ากับความทันสมัยของสังคมยุคปัจจุบัน มีการบริหารจัดการที่มีเป้าหมาย มีการกำหนดทิศทางการศึกษาศาสตร์ ตลอดทั้งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษาอย่างชัดเจน มีการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้ เพราะกิจกรรมทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้การบริหารการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ (Good. 1973 : 14) ทำใ้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางที่ชัดเจนของสำนักเรียนทำให้เกิดความเชื่อมั่นและมองเห็นโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจที่หลากหลายของสำนักศาสนศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ประคินันท์ อุปรมัย (2551.ออนไลน์) ได้กล่าวถึงผู้บริหารกับการสร้างขวัญและกำลังใจว่า การมีขวัญและกำลังใจ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่ช่วยให้บุคคลมีพลังกาย พลังใจ ที่องดำรงชีวิต ที่จะทำงาน ที่จะฝ่าฟันอุปสรรคที่ขวางหน้า และมีความมุ่งมั่นบากบั่น ไปยังจุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการจนได้ อีกทั้งการพัฒนาเทคนิคการสอนของครูในปัจจุบันก็มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดแรงงูใจ ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากเรียนอยากรู้ ดังเช่นงานวิจัยของปิยะมาศ เจริญพันธุ์วงศ์ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนของรัฐ

กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า วิธีการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนั้นผู้ที่เคยประสบความสำเร็จจากการที่ได้เรียนมาก่อนยังมีอิทธิพลต่อผู้ที่กำลังเรียน

เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุตใจ อากสุโส (2544 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่พบว่า นิสิตมีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเพราะเหตุผลส่วนตัวหลายประการ ได้แก่ อิทธิพลจากการชักจูงและสื่อ ชื่อเสียงของสถาบัน และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมลักษณ์ ถันสุชีพ (2545: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาชายและหญิง มีแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อในวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทาลัยมหิดลใน 3 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านอาชีพแตกต่างกัน และยังพบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจในการศึกษาต่อวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทาลัยมหิดล ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอาชีพ และด้านสถาบันอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านเหตุผลส่วนตัวที่มากที่สุด คือ การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมากที่สุด เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านสังคมที่มากที่สุด คือ โอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสถาบันและบริษัทนานาชาติ เหตุแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อฯ ด้านอาชีพที่มากที่สุด คือ ต้องการงานที่ได้รับค่าตอบแทนสูง และเหตุแรงจูงใจในการ เลือกศึกษาต่อด้านสถาบันที่มากที่สุดคือ ผู้สอนมีความรู้สูง และสามารถนำมาอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักศาสนศึกษามีความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพราะว่าสำนักศาสนศึกษาเป็นองค์กรที่มีลักษณะเป็นระบบเปิดจึงต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยน โดยต้องพัฒนาองค์กรให้สามารถทำหน้าที่และดำเนินการต่อไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น ความสามารถของการบริหารจัดการในสำนักศาสนศึกษาที่ร่วมกันพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สำนัก

ศาสนศึกษามีความก้าวหน้าเท่าทันกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพิจารณาจากลักษณะการยอมรับของนักเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งการบริหารและการเรียนการสอน ความสามารถ ความรวดเร็ว ของครูต่อการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการของตนเอง ความกระตือรือร้นที่ได้จากการปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียน อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 หมวดที่สอง ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จึงทำให้รัฐต้องมีนโยบายสนับสนุนการศึกษาอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นสำนักศาสนศึกษาต่างๆ ยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด โดยให้ความอุปถัมภ์ด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่ครูและผู้บริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ส่งเสริมการศึกษาที่ทันสมัย ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวขยันหมั่นเพียรมากยิ่งขึ้น ด้านอาคารสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอนซึ่งเป็นปัจจัยให้ผู้สอนผู้เรียนมีความสุข จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ พบว่า ปัจจัยแวดล้อม ด้านการส่งเสริมขวัญและกำลังใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษาเป็นกัลยาณมิตรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและมีการให้คำแนะนำแก่นักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนท่องบ่นสาธยายหลักสูตรภาษาบาลีอย่างสม่ำเสมอ และเจ้าอาวาส/เจ้าสำนักศาสนศึกษา ได้มีการจัดสวัสดิการ ด้านปัจจัย 4 เช่น เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เพื่อบริการให้ทั้งครูและนักเรียนและยังมีการให้รางวัลแก่พระภิกษุสามเณรนักเรียนที่ สอบได้ในสนามหลวงแผนกบาลีเป็นประจำทุกปี นอกจากนั้นทางสำนัก ศาสนศึกษาจัดให้มีการอบรมภาษาบาลี (ติวเข้ม) ก่อนสอบในสนามหลวงแก่นักเรียนเพื่อเพิ่ม โอกาสให้นักเรียนสอบได้สูงขึ้นเป็นประจำทุกปีทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจมากขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (ศิริบุรณ์ สายโกสุม, 2548 : 146 ; อ้างอิงจาก Maslow, 1968) ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยเน้นในเรื่องลำดับขั้นความต้องการ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้นเมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับ

การตอบสนอง แรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการ พฤติกรรมของคนเรามุ่งไปสู่ การตอบสนองความพอใจ และยังสอดคล้องกับไพโรโรจน์ สายแก้ว (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้ ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการเลือกเรียน โรงเรียนกีฬาของนักเรียน โรงเรียนกีฬา ระดับชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 1 พบว่าแรงจูงใจในการเลือกเรียน โรงเรียนกีฬาของนักเรียน โรงเรียนกีฬา ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ทั้งรายด้านและโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านเทคนิคการสอนของครู พบว่า ปัจจัย แวดล้อม ด้านเทคนิคการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ทำ หน้าที่สอนภาษาบาลีตามสำนักศาสนศึกษาต่างๆ ในปัจจุบันมีการปรับปรุงและพัฒนาการสอน ให้ทันสมัยและมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการสอนโดยสร้างนวัตกรรมใน การเรียนการสอนภาษาบาลีมากขึ้น อีกทั้งครูสอนภาษาบาลีก็เป็นผู้มีความรู้ความสามารถใน การถ่ายทอดวิชาความรู้ในชั้น ๆ ตามที่สำนักศาสนศึกษากำหนดให้สอนเป็นอย่างดี และให้ ความใกล้ชิด สนับสนุนกับนักเรียน เป็นที่ปรึกษาแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนทั้งเรื่องเรียนและ เรื่องส่วนตัวเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี และในปัจจุบันยังมี การจัดกิจกรรมเสริมในระหว่างเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ ครูสอนภาษาบาลีใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน สนใจไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนภาษาบาลีจึงทำให้ระดับแรงจูงใจ ในการศึกษาภาษาบาลี ของ นักเรียนสำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษากลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านเทคนิคการสอนของครูอยู่ในระดับมาก

2.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียนสำนักศาสนศึกษาในเขตการศึกษากลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านอิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ พบว่า ปัจจัย แวดล้อม ด้านอิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สังคมให้ความสำคัญต่อการศึกษาทางโลกมากกว่า ทางธรรมซึ่งแต่เดิมผู้สำเร็จการศึกษาจะเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนทั่วไป เพราะสามารถ เปลี่ยนวิถีชีวิตของตนได้จากลูกชาวบ้าน ชาวไร่ ชาวนา มาเป็นครูอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดี ของประชาชนทั่วไป มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้ดี แต่ในสังคมปัจจุบันบุคคลเหล่านั้น ถ้าไม่มีวุฒิความรู้ทางโลก เช่น พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) หรือศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ)

มาด้วยแล้วก็จะหางานทำยากลำบากเพราะสังคมวันนี้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านโลก คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกมากกว่าการศึกษาทางธรรม คือ เปรียญธรรม อีกทั้งผู้ที่จบการศึกษาทางธรรมหลายๆท่าน มีพฤติกรรมเป็นไปในทางที่เสื่อมศรัทธาไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม เช่น เมื่อศึกษาลาเพศไปก็ดื่มเหล้ามาเมา ไม่รักษาศีลประพฤตินให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีความรู้แต่ไม่นำมาประพฤติปฏิบัติจึงเป็นเหตุเกิดความเสื่อมเสียต่อสถาบันโดยรวม ดังคำบรรยายของพระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ในหนังสือ ทำอย่างไรจึงเรียนเก่ง หน้า 49 ว่า คนสร้างงานงานสร้างคน หมายความว่า ถ้ายังไม่มีการทำงานเราต้องสร้างงานขึ้นมาทำ ถ้าไม่สร้างงานขึ้นมาทำเราก็ไม่มีความสำเร็จในชีวิต เมื่อไม่มีความสำเร็จในชีวิตก็ไม่มีค่าของคน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุทำให้แรงจูงใจ ในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียน สำนักศาสนศึกษา ในเขตการศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 (หนองคาย อุดรธานี สกลนคร) ด้านอิทธิพลจากผู้ประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีของนักเรียน จำแนกตาม สถานภาพ ระดับชั้น (เปรียญธรรม) อายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับผลการเรียนมัธยม (เกรดเฉลี่ย) และ ขนาดของสถานศึกษา

พบว่า แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลี ของนักเรียน ที่เป็นพระภิกษุและสามเณร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระภิกษุและสามเณร มี พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทำให้มีผลต่อการเกิดแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุจิตโร (2544 : 122-123) ที่ทำการศึกษารื่องแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ของนิสิตระดับปริญญาตรี ได้ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ของนิสิตระดับปริญญาตรี จำแนกตามสถานะภาพโดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน โดยสามเณรมีแรงจูงใจมากกว่าพระภิกษุ .

ระดับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับระดับชั้น (เปรียญธรรม) ของนักเรียน ระดับชั้น(เปรียญธรรม) ประโยค 1-2 และ ป.ธ. 3 โดยรวมและรายข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแบ่งชั้นเรียนหรือระดับชั้นในการเรียน มีผลต่อการเกิดแรงกระตุ้นภายในของผู้เรียนในการคาดหวัง การต้องการประสบความสำเร็จ ทำให้ และการมองคุณค่าในระดับที่ตนเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยูวดี

อินชัยเทพ (2540 : 80) ที่ทำการเปรียบเทียบแรงจูงใจแต่ละด้านในการเข้าศึกษาของนักศึกษาวิธีเรียนทางไกลและวิธีเรียนแบบชั้นเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 2 วิธี มีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการศึกษาภาษาบาลีอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่ดูแลพระพุทธศาสนาควรให้การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาบาลีเพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาสนทายาทได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนต่อไป

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจศึกษาค้นคว้าในภาษาบาลีอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นทางสำนักศาสนาศึกษา รวมทั้งครูผู้สอนภาษาบาลีควรวางวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนภาษาบาลีด้วยตนเองมากขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสำนักศาสนาศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการเกิดแรงจูงใจของผู้เรียน ดังนั้นสำนักศาสนาศึกษาควรมีการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจของผู้เรียนอยู่เสมอ และที่สำคัญครูต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรให้ครูที่สอนภาษาบาลีได้รับการอบรมและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนภาษาบาลีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความแปลกใหม่และมีความอยากรู้อยากเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนที่ศึกษาภาษาบาลี ด้านอื่น ๆ เช่น นโยบายด้านการศึกษาของภาครัฐ สภาพเศรษฐกิจ ฯลฯ เพื่อทราบผลกระทบของปัจจัยทางสังคมต่อทัศนคติของนักเรียนที่ศึกษาภาษาบาลี อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน และหลักสูตรภาษาบาลีต่อไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อค้นหารูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียน